

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

ORSZÁGOS TISZTIFŐORVOSI FELADATOKÉRT FELELŐS HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁG
ALAPELLÁTÁS-FEJLESZTÉSI ÉS MÓDSZERTANI FŐOSZTÁLY
VÉDŐNŐI SZAKMAI IRÁNYÍTÁSI OSZTÁLY

EMMI szakmai iránymutatása a területi védőnői gyermekvédelmi feladatainak ellátásához, különös tekintettel a korai észlelésre és jelzésre

Odor Andrea

országos vezető védőnő,
osztályvezető

e-mail: odor.andrea@oth.antsz.hu

E-mail: sarolta.andrea.odor@emmi.gov.hu

• **Az előadás tartalma**

- **A megelőzés, az egészségfejlesztés**
- **Az V GyV Szakmai Iránymutatás**
 - **nyilvántartás**
 - **gondozási terv**
 - **a beavatkozást igénylő esetek**
 - **fokozott védőnői gondozás**
 - **a „nem együttműködő szülő” meghatározása**
 - **jelzést igénylő esetek**
 - **védőnői jelzőlapok**
 - **visszajelzés elmaradása**
 - **együttműködés jellemzése (2010; 2016)**

A védőnői szolgáltatás

Forrás: Mikó György., 2005

Ellátás elvárásai

Egészségvédelem
Egészségfejlesztés

Veszélyeztetettség
megelőzése,
korai felismerése,
jelzése,
követése

Krízishelyzetek
kezelése

Családok
tájékoztatása,
támogatása

Irányító folyamat

Jogszabályok
Szakmai szabályok

Szakmai folyamat

Családlátogatás
Tanácsadás
Csoportos foglalkozás

Támogató folyamat

Munkáltató által
biztosított
működési feltételek

Szakmai Irányítás támogatása
vezető védőnők
járási, megyei, országos

EREDMÉNYEK

Egészséges életmód
ismereteinek
és készségeinek
elsajátítása

Rizikótényezők
csökkentése,
megszüntetése

Veszélyeztetettség
korai kezelése

Szövődmények
elkerülése

Tájékoztatottság
egészségügyi és
szociális
kérdésekben

E
I
é
g
e
d
e
t
t
s
é
g

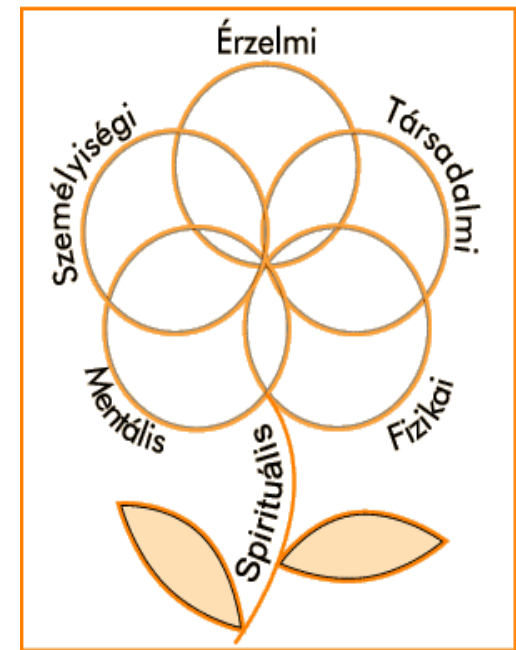

A védőnői ellátás a megelőző ellátások körében

Elsődleges megelőzés (primer prevenció)

- **Az egészség fejlesztésére, az egészségi állapot javítására, a rizikótényezők elkerülésére irányul**

- az egészséges életmód
- táplálkozás,
- a mindennapos testmozgás,
- lelki egészség,
- az egészséges környezet
- biztonságos környezet,
- az egészségkárosító magatartás elkerülése,
- a családtervezési módszerek alkalmazása,
- védőoltások igénybevétele
- szűrésekre történő figyelemfelhívásra irányul

A védőnői ellátás a megelőző ellátások körében

Másodlagos megelőzés (szekunder prevenció)

- **A rizikótényezők, az elváltozások, a megbetegedések korai felismerésére, jelzésére, kezelésére irányul**
(visszafordítható)
 - anamnézis – előzmények, kórelőzmények - megismerésével,
 - megfigyeléssel, észleléssel,
 - vizsgálatok, szűrővizsgálatok végzésével
 - fokozott gondozással, követéssel, jelzéssel,
 - együttműködéssel

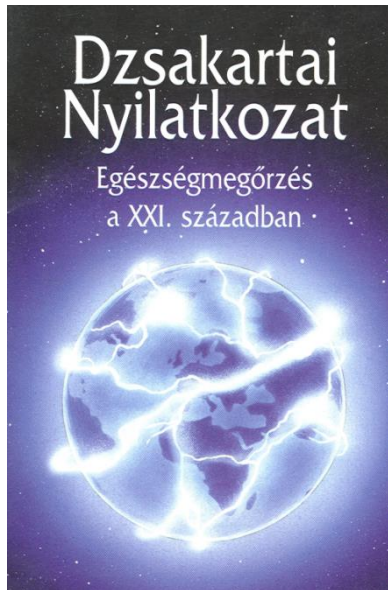
A védőnői ellátás a megelőző ellátások körében **Harmadlagos megelőzés (tercier prevenció)**

- **A tartós megbetegedésben, fogyatékkal, hátrányos helyzetben élő személyek, családok**
 - **fokozott gondozására,**
 - **egészségi állapotuk, szociális helyzetük és környezetük nyomon követésére,**
 - **az elfogadható körülmények és életvitel kialakításában történő segítségnyújtásra irányul**
- **a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése**

Kihívás - Egészségfejlesztés

- „A védőnők már igazságot fognak tanítani. S azzal, hogy a védőnők, ezek a mai magyar tündérek kinyitják a szellőzetlen téli ablakokat, és kinyitják a szegény tudatlan fejeket – már meg is indult a magyar újjászületés folyamata.”

• Móricz Zsigmond (1879-1942)

„az egészségmegőrzés prioritásai:

- közösségi kapacitások fejlesztése
- az egyén megerősítése
 - velük együtt, nem pedig „rajtuk” valósul meg
 - javítja az egyén cselekvőképességét az egészség meghatározóinak befolyásolására
 - segíti a döntéshozatali folyamatot

DZSAKARTAI NYILATKOZAT, 1997. július

Kihívás: a megfelelő kapcsolat kialakítása és fenntartása

- **A védőnő és a gondozott személy közötti kapcsolat más, mint a baráti kapcsolat:**
 - a gondozott javára jön létre és nem kölcsönös előnyök alapján
 - a meghatározó tényező a kapcsolatban a kölcsönös bizalom és a védőnői kötelezettségek teljesítése,
 - a gondozott akkor elégedett, ha érzi a törődést és a szükségleteinek megfelelő gondozásban részesül
 - a védőnő a jól végzett munka örömét akkor érzi, ha gondozási tevékenysége eredményes a gondozott egészségi állapotának, életmódjának alakulásában
- **A védőnőnek fontos megtanulnia a gondozottal való együttműködés elemzését és készségeinek tudatos használatát**
- **A védőnői gondozás során különbséget kell tenni az öntudatlan és a céltudatos kommunikáció között**

Megoldásra váró probléma: összeférhetlenség kezelése

Az eredményes megelőző szolgáltatáshoz – a kötelező együttműködéshez – még inkább szükség van a megfelelő kapcsolat kialakítására

Az első találkozás, az első benyomás jelentősége

- **7 -20 másodpercre van szükség ahhoz, hogy valakiről vagy valamiről véleményt formáljanak és megtörténjen az első benyomás**
- **meghatározhatja a hosszú távú együttműködés alapjait**
- **nagyon nehéz megváltoztatni**

A megfelelő kapcsolat kialakítását befolyásoló tényezők

Az első találkozás jelentősége

- **Felkészülés a bemutatkozásra** - kérdéssorok összeállításával pl.:
 - Ki a védőnő?
 - Kinek nyújt szolgáltatást ?
 - Milyen szolgáltatást nyújt ?
 - Hol nyújtja a szolgáltatást?
 - Mikor nyújtja a szolgáltatást?
 - Hogyan gondoz a védőnő?
 - Miért kötelező igénybe venni?
- Megkönnyíti a védőnő által nyújtott szolgáltatás bemutatását, ha az **írásban is** rendelkezésre áll

Miért fontos az írásbeliség?! Ismeretekre való emlékezés (*Dale*)

- **Olvasással kb. 10 %**
- **Hallgatással kb. 20 %**
- **Megfigyeléssel, látással kb. 30 %**
- **Látással és hallgatással kb. 50 %**
- **Elmondással kb. 70 %**
- **Elmondással és gyakorlati alkalmazással kb. 90 %**

(Study Guides and Strategies website)

A megfelelő kapcsolat kialakítását segítő tényező

Kihívás: az együttműködés kereteinek közös meghatározása

Javasolt védőnői szempontok

1. A gondozott jogai, a gondozott kötelezettségei
2. A védőnő jogai és kötelezettségei
3. A gondozási terv szerepe
4. A szükség szerinti gondozás értelmezése
5. A védőnői családlátogatás jelentősége
6. A védőnői tanácsadás szerepe
7. Egyéb kapcsolattartások lehetőségei
8. A fokozott védőnői gondozás lényege
9. A bizalmassággal, az adatok kezelésével kapcsolatos szempontok
10. A gyermekvédelemmel kapcsolatos fontos szempontok
 - Alapvető szükségletek
11. Az ellentmondó információk kezelése
12. A véleménykülönbség kezelése
13. Az elégedetlenség kezelése
14. Teendő elköltözés, körzeten kívüli tartós távollét esetén
15. Stb.

- **A felelős, kölcsönös tiszteleten alapuló együttműködéshez fontos az együttműködés kereteit a kapcsolatrendszer szereplőivel is megbeszélni, egyeztetni**
 - **különösen tekintettel a jó együttműködést akadályozó tényezőket**

Visszahat védőnőre – bizalomra – ha ahová irányítja a védőnő ott olyan bánásmódban részesül, ami elégedetlenséget vált ki

EMMI szakmai iránymutatása

a területi védőnő gyermekvédelmi feladatainak ellátásához, különös tekintettel a korai észlelésre, jelzésre és az együttműködésre
Egészségügyi Közlöny 12. szám (2017. augusztus 1.)

Mi indokolta kiadását?

- **Hagyomány - a 102 éves Védőnői szolgálat mindig rendelkezett módszertani levelekkel, protokollokkal, szakmai iránymutatásokkal**
- **Megfelelő minőségű az ellátásfeltétele - a jogszabályok és szakmai szabályok érvényesülése**
- **Segítse a védőnőket eligazodni a sok-sok előírás között**
 - **Csökkentse a szakmai, etikai vétség elkövetésének valószínűségét**
- **A tragikus esetek tapasztalatai**
 - **megelőzés eredményességét növelő tényezők hangsúlyozása**

V Gyv Iránymutatás

Célja: segítse a jobb minőségű védőnői ellátást

- 1. Összefoglalja a területi védőnő feladatait**
- 2. Meghatározza az ajánlott módszertant a 0-7 éves korú gyermekek szűrési vizsgálatainak elvégzéséhez**
- 3. Meghatározza a jelzőrendszeri tagokkal való együttműködést, hogy a védőnő képes legyen feladatait megfelelően ellátni**
 - **probléma esetén a jelzését**
- 3. Szakmai, módszertani iránymutatást a szakmai irányítást és szakmai felügyeletet ellátó vezető védőnőknek**

V Gyv Iránymutatás tartalma

- I. A szakmai, gyakorlati iránymutatás alapjául szolgáló előírások (jogszabályok, szakmai szabályok)**
- II. A várandós anyával, a szülővel kapcsolatos fontos előírások összefoglalása**
- III. A területi védőnő alapfeladatai a gyermekvédelemben**
- IV. A területi védőnő feladatai a Biztos Kezdet Gyerekház munkatársaival való együttműködésben**
- V. A területi védőnő és a házi gyermekorvos/háziorvos együttműködési kötelezettsége**

V Gyv Iránymutatás tartalma (2.)

- VI. A területi védőnő és a felelős személy (szülésnőgyógyász, szülésznő) együttműködési kötelezettsége a várandós anya gondozása során**
- VII. A területi védőnő és a felelős személy (szülésnőgyógyász, szülésznő) együttműködése tervezett intézeten kívüli szülés esetén**
- VIII. Gyermekvédelmi feladatok az óvodákban és az iskolákban**
- IX. Gyermekvédelemmel kapcsolatos fontos fogalmak**
- X. Mellékletek összefoglalása**

V Gyv Iránymutatás tartalma (3.) mellékletek (26 db)

- **Értesítések**
 - védőnői nyilvántartásba, gondozásba vételről (1. sz. melléklet)
 - eseti ellátás igénybevételéről (2. sz. melléklet)
- **Jelzőlapok**
 - **Területi Védőnői Jelzőlap (hatósági intézkedés elindításához) (3. sz. melléklet)**
 - **Területi Védőnői Jelzőlap (általános probléma esetén) (4. sz. melléklet)**
 - **Jelzőlap (bántalmazás, elhanyagolás esetén) (5. sz. melléklet)**
- **Védőnői Környezettanulmány (helyzetértékelés)**
 - **Szemponatok (6/a. sz. melléklet)**
 - **Rizikószűrés-kérdőívek**
 - a várandósok körében (6/b. sz. melléklet)
 - újszülöttek körében (6/c. sz. melléklet)
 - gyermekek körében (6/d. sz. melléklet)
- **Éves tájékoztató a területi védőnő gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységéről (7. sz. melléklet)**
- **Védőnői tájékoztatók (Védőnői leletek, 8.sz. melléklet 8/a-8/p)**

GYERMEK-ALPELLÁTÁSI ÚTMUTATÓ

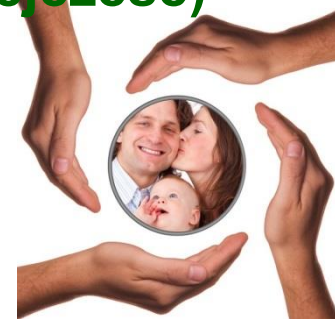

<http://www.gyermekalapellatas.hu>

III. A területi védőnő alapfeladatai a gyermekvédelemben

- 1. Védőnői nyilvántartásba (gondozásba) vétel**
- 2. Tájékoztatás a védőnői ellátással kapcsolatban**
- 3. Egészségügyi és szociális anamnézis megismerése, felvétele**
- 4. Gondozási terv készítése, szükség esetén módosítás**
- 5. Célzott, szükséglet (anamnézis) szerinti védőnői gondozás végzése**
- 6. A védőnői tevékenység dokumentálása, az egészségügyi dokumentáció vezetése, megőrzése**
- 7. Védőnői nyilvántartás megszüntetése (a gondozás befejezése)**

Védőnői nyilvántartás (2016)

Védőnői nyilvántartásba kerülés:

- Újszülött értesítéssel
- Beköltözéssel
- Tudomást szerez életvitelszerű tartózkodásról

Nyilvántartott 1,3,5 éves gyermekek

• Első életévüket betöltött gyermekek száma:	89 251
• Harmadik életévüket betöltött gyermekek száma:	84594
• Ötödik életévüket betöltöttek száma:	82509

Vannak olyan gyermekek, akik nem kerültek nyilvántartásba (!) – együttműködni „zárni a sorokat”!!!

Eseti nyilvántartás:

- ha nem tartózkodik 3 hónapot meghaladó időtartamig a körzetben
 - az ellátásról értesíti a bejelentett lakóhely szerint illetékes védőnőt
- Magyarországon bejelentett lakóhellyel nem rendelkezik, de védőnői ellátást kér

Probléma: Magyarországon bejelentett lakóhellyel rendelkező külföldi szülők, akik nem beszél magyarul

Gondozási terv készítése, szükség esetén módosítása

- **A gondozási terv tartalmazza a szükségleteknek megfelelően kialakított szakmai, gondozási programot, rögzíti a látogatások és a tanácsadáson történő megjelenések tervezett gyakoriságát.**
- **A gondozási tervet mindkét fél, a területi védőnő és a szülő is aláírja**
- **A területi védőnőnek a családlátogatási és a tanácsadáson való megjelenési gyakoriságot úgy kell terveznie, szerveznie, egyeztetnie, hogy képes legyen egészségi és környezeti okból egyaránt a korai észlelő- és jelző feladatainak a megfelelő ellátására.**

Beavatkozást igénylő helyzetek

1. Magas kockázatú, beavatkozást igénylő élethelyzetek általában
2. A gyermeket nevelő családok életében jelentkező magas kockázatú élethelyzetek
3. A gyermek vagy felnőtt ellátotton tapasztalható, figyelemfelkeltő tünetek

Protokoll – A család-és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól – 1. kiadás, EMMI, 2016. április

4. **A szülő nem működik együtt a védőnővel**

Fokozott védőnői támogatás biztosítása saját kompetenciakörbe

- **Ha a rizikófaktorok/problémák fennállnak, de a veszélyeztetettség gyanúja nem áll fenn vagy nem igazolható**
 - **saját kompetenciakörében súlyoz és eldönti, hogy ő maga tud-e segíteni, rendelkezik-e eszközökkel a probléma megoldásához**
 - edukáció, családlátogatás, tanácsadáson való megjelenés keretében, saját eszköztárának felhasználásával (ismeret, képesség, készség), megkezdi a probléma kezelését
 - **fokozott gondozást igénylőkről nyilvántartást vezet**
 - **követi - két héten belül, majd és esettől függően 1-6 hónap múlva ismét**
 - a probléma megoldódott-e, a szülő együttműködő-e, bánásmódja kedvező-e, nem történt-e visszaesés, a kialakult egyensúly nem borult-e fel, nem alakult-e ki újabb probléma.

Mikor nem együttműködő a szülő?

- Ha a szülő a gondozási terv készítésekor, illetve módosításakor az együttműködést és/vagy az aláírást megtagadja;
- Ha a gondozási folyamat során a szülő ismétlődően nem biztosítja az aktuális gondozási tervben foglaltak szerint a védőnő lakásba történő bejutását, nem jelenik meg a védőnői tanácsadáson, és a védőnő szakmai véleménye szerint emiatt a gyermek fejlődése biztonságosan nem követhető, a védőnő megelőző, korai észlelő-jelző feladatainak nem tud eleget tenni;
- Ha a szülő nem gondoskodik a gyermek életkorhoz kötött kötelező szűrővizsgálaton való részvételéről a szűrővizsgálat esedékességét megelőzően és azt követően 15 napon belül,
 - kivéve, ha azt rendkívüli, és indokolt helyzet akadályozta meg, amelyről a védőnőt a szülő írásban vagy szóban tájékoztatta (pl. betegség, kórházi ápolás, külföldi tartózkodás, családi krízishelyzet).
 - Ez esetben amint lehet, el kell végezni a szűrővizsgálatot.

Jelzést igénylő esetek

- a) Ha a védőnő által észlelt probléma kezelése saját szakmai eszközeivel nem kezelhető**
- b) Ha nem tudja megítélni, hogy a tapasztalt probléma veszélyezteti-e a családot, gyermeket, egyént**
- c) Ha nem saját kompetenciakörébe tartozik a probléma kezelése**
- d) Ha a veszélyeztetettség gyanúja fennáll**
 - 1. A veszélyeztetettség gyanúja igen, de az életet és testi épséget veszélyeztető tényező nem áll fenn**
 - 2. Az életet és testi épséget veszélyeztető tényező áll fenn**
 - 3. Ha a védőnővel való együttműködési kötelezettség elmulasztása áll fenn**

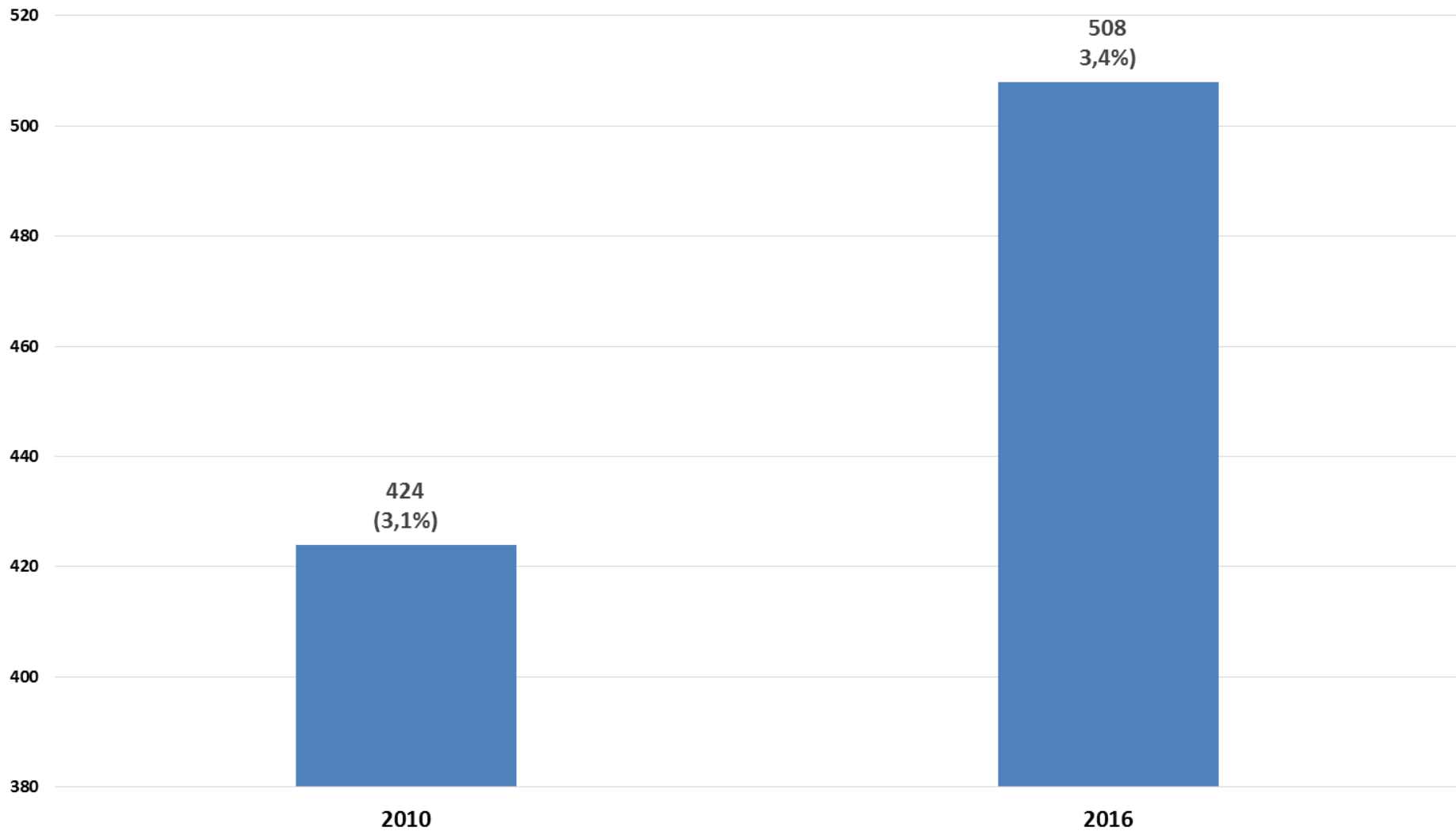

Védőnői jelzőlapok

1. **Területi Védőnői Jelzőlap (általános probléma esetén)**
 2. **Területi Védőnői Jelzőlap (hatósági intézkedés elindításához)**
 - *A területi védőnő és a gyermeket ellátó háziorvos között fennálló véleménykülönbség/együttműködési probléma jelzése, amit egymás között nem tudtak megoldani*
 3. **Jelzőlap (bántalmazás, elhanyagolás esetén)**
- **Fontosnak tartjuk, hogy egységesen ezeket alkalmazzák a védőnők**
 - **Adattartalomban megfelel a gyv. és az eü. elvárásoknak szempontoknak**
 - **Kivéve: a „Jelzőlap (bántalmazás, elhanyagolás esetén)” lapon**
 - *A „Javasolt ellátás/intézkedés (jelölje a megfelelőt): alapellátás, védelembe vétel, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel” **helyett:***
 - **„Milyen intézkedést tartana szükségesnek” szerepel**

A gyermekjóléti szolgáltatók által vissza nem jelzett esetek 2010 és 2016

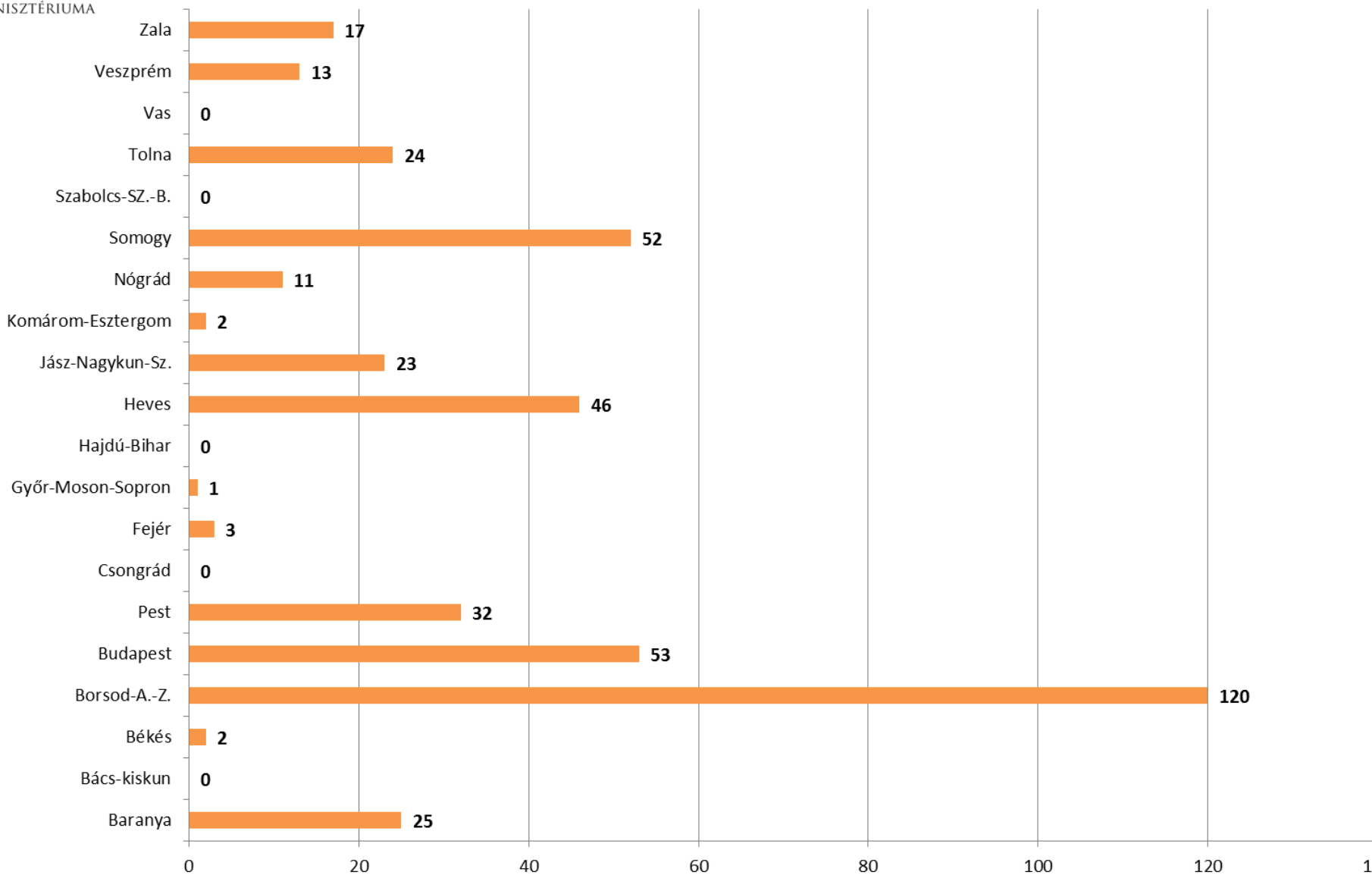

Forrás: Éves tájékoztató a területi védőnői gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységéről, 2010, 2016 EMMI OTFHHÁI

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

A gyermekjóléti szolgáltatók által vissza nem jelzett esetek Országosan: 424 db (3,5%)

Visszajelzés elmaradása

- Ha a területi védőnő legkésőbb 33 napon belül nem kap az esettel kapcsolatban érdemi visszajelzést, akkor írásban (e-mailben) tájékoztatja erről az illetékes
 - gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalt, valamint
 - másolatban tájékoztatás céljából az illetékes járási/fővárosi kerületi vezető védőnőt, valamint a megyei/fővárosi vezető védőnőt is, aki szükség esetén a helyzet javítása érdekében intézkedik.

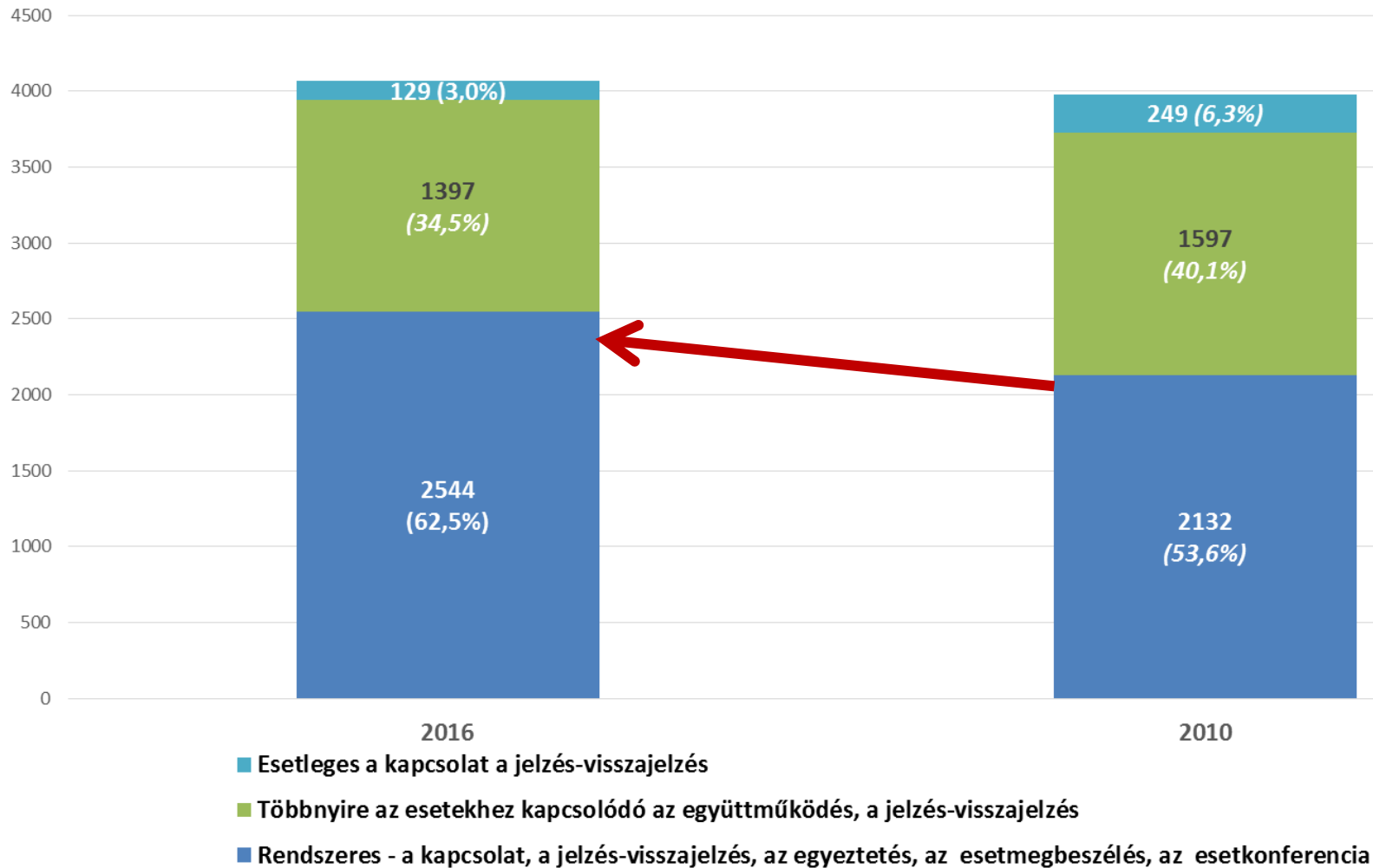
A védőnő és a gyermekjóléti szolgáltató együttműködésének értékelése (a leginkább megfelelőt jelölje meg) 2010 és 2016 között

- **a) Rendszeres - a kapcsolat, a jelzés-visszajelzés, az egyeztetés, az esetmegbeszélés, az esetkonferencia**
- **b) Többnyire az esetekhez kapcsolódó az együttműködés, a jelzés-visszajelzés**
- **c) Esetleges a kapcsolat a jelzés-visszajelzés**

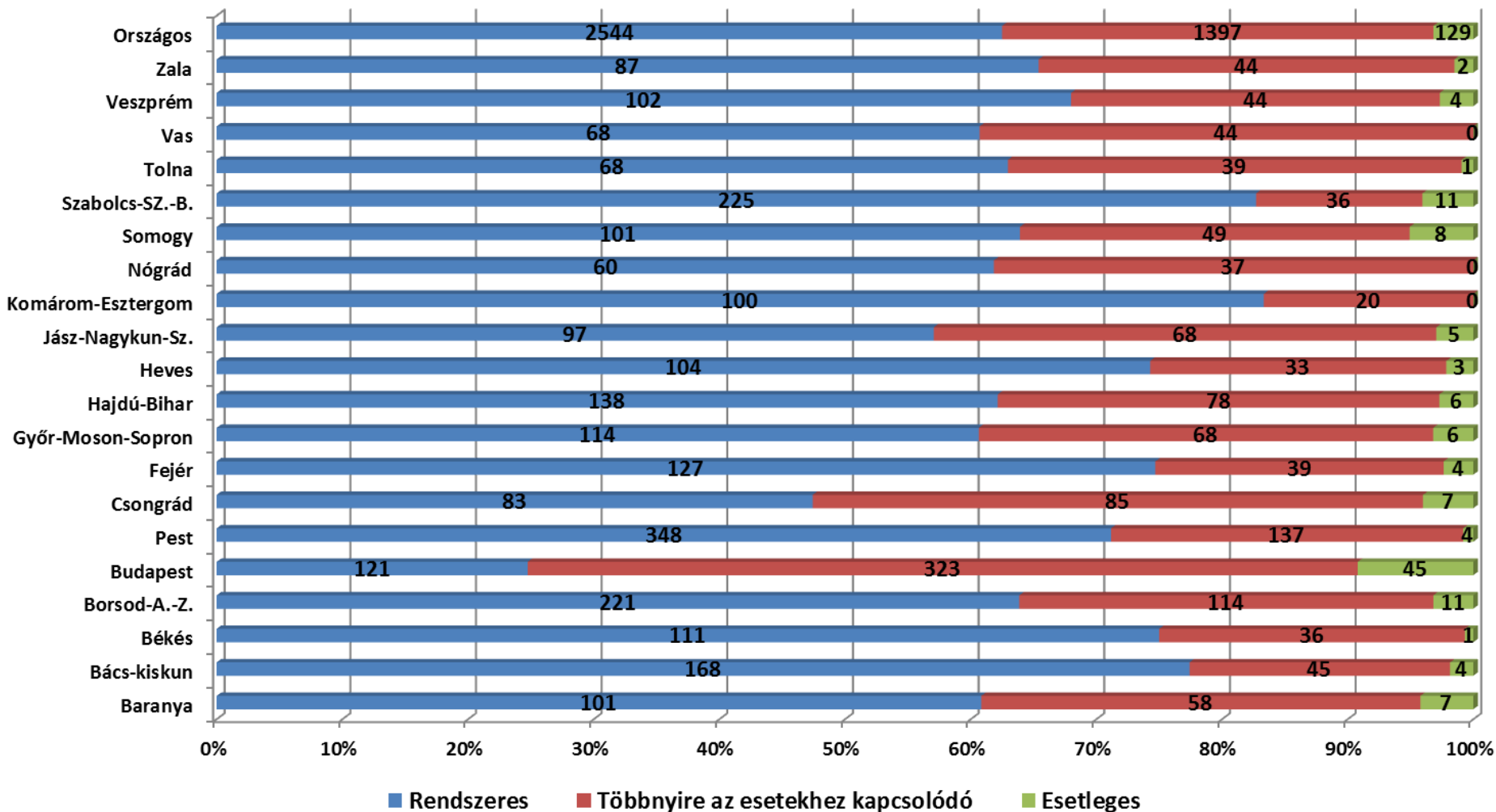

A területi védőnő és a gyermekjóléti szolgáltató együttműködésének értékelése a tájékoztatók 2010 (3978 db) és 2016 (4070db)

A területi védőnő és a gyermekjóléti szolgáltató együttműködésének értékelése a tájékoztatók (N=4070 db) alapján

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

